

LÄNSSTYRELSEN
Malmöhus län
Kulturmiljöenheten
040 - 14 61 80

BESLUT

1996-12-09

221-6613/90

FÖRKÄNNEDOM

 Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer Ink. 1997 -01- 3 1 Dnr.....
--

Byggnadsminnesförklaring av Gråbrödraklostret, kvarteret Yngve norra 6 i Ystad.

Sedan fråga väckts att förklara Gråbrödraklostret, kvarteret Yngve Norra 6 i Ystad till byggnadsminne har meddelande härom översänts till fastighetsregistermyndigheten 14 september 1988. Förslag till skyddsföreskrifter har upprättats. Föreskrifterna har godkänts av fastighetsägaren, Ystad kommun. Ystad kommuns kultur nämnd har inget att erinra mot en byggnadsminnesförklaring.

HISTORIK

Franciskanermunkarna, eller gråbröderna, byggde företrädesvis kloster i städer där de predikade evangeliet på gator och torg. Franciskanerkloster anlades i Skåne i Malmö, Lund, Trelleborg och Ystad. Under medeltiden uppfördes i hela Norden ett femtiotal franciskanerkyrkor, knappt tio av dem står under tak idag.

Gråbrödraklostret i Ystad är, näst Vadstena, Sveriges bäst bevarade medeltida klosteranläggning och den mest omfattande i Skåne. Klosterbyggnaderna i Ystad är stora och mäktiga, uppförda av rött stortegel och med tegelklädda tak. Väsentliga delar av klosteranläggningen står välbevarade kvar, östra längan och den åt Petrus helgade klosterkyrkan.

DATERING

Ystad klostrets grundläggning dateras till år 1267. Denna datering bygger på en inskription, målad på en brädpanel, som tidigare var uppsatt i kyrkans kor. Texten lyder i utdrag och i översättning från latin: "Herrens år 1267 grundades detta hus av välborne herren herr Holmger, riddare och hans hustru, fru

LÄNSSTYRELSEN
Malmöhus län
Beslutet har vunnit
stämhet
28/1-97/ka

1996-12-09

221-6613/90

Katarina,.....". Inskriptionstavlan finns numera på Historiska museet i Lund.

KYRKAN

Kyrkans väst- och nordfasader ger idag en god bild av den ursprungliga exteriören. Under 1300-talets första hälft tillfogades det stora, tresidigt avslutade koret. En rad målningar med heraldiska vapen på korets väggar berättar att bygget bekostades av den sydsvenska adeln.

Omkring 1430 uppfördes södra sidoskeppet i kyrkan. Senare under 1400-talet uppfördes klocktornet vid södra kormuren samt praktgaveln i väster.

KLOSTERANLÄGGNINGEN

Mot slutet av 1300-talet påbörjades brödernas mest omfattande byggnadsföretag. Kring klostergården, norr om kyrkan, uppfördes tre tegellängor, av vilka den östra ännu står kvar. I norr och öster byggdes längor i två våningar, i väster en länga bestående endast av korsgången och vid kyrkans nordvästra hörn det lilla porthuset. Hela den kringbyggda anläggningen, ca 40 x 50 meter, stod färdig i början av 1400-talet.

Trapphuset, delvis i korsvirke, vid östra längans norra fasad, tillkom sannolikt i slutet av 1400-talet.

EFTER REFORMATIONEN

Efter reformationen överfördes franciskanernas byggnader till Ystadborgarna. Klosterkyrkan blev församlingskyrka och i östra längan inrättade kung Fredrik I 1532 hospital. Norra och västra längorna revs omkring 1600. Kyrkan vitmenades för att passa en lutheransk församling. År 1777 förvandlas hospitalet till kronobränneri och 1791 till spannmålsmagasin.

Kyrkogården användes fram till 1820. Efter sammanslagning av Maria och Petri församlingar förföll kyrkan alltmer. 1876 inköptes den kvarstående och halvt ruinerade östlängan av staden.

22 juli 1887 beslutade stadsfullmäktige att byggnaderna skulle rivras. Efter en riksomfattande debatt ändras så småningom beslutet. 1909-12

1996-12-09

221-6613/90

restauserades klostret under ledning av domkyrkoarkitekten Theodor Wählin. Den stora och vackra salen i östlängans andra våning är bevarad från Wählins restaurering. Klosteranläggningen, förutom kyrkan, är idag museum.

1961 överlämnas klosterkyrkan till staden. Inför 700-årsjubileet restaureras kyrkan. Klosterkyrkan används fortfarande som gudstjänstlokal, men även för utställningar och konserter

I samband med restaureringsarbeten 1967 under ledning av domkyrkoarkitekt Eiler Græbe genomfördes en byggnadsarkeologisk undersökning av hela klosteranläggningen

Gråbrödraklostret i Ystad ligger inom område som är av riksintresse för kulturmiljövården.

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kapitlet 1 § kulturminneslagen (KML 1988:950) Gråbrödraklostret, kvarteret Yngve norra 6 i Ystad för byggnadsminne.

Länsstyrelsen meddelar jämlikt 3 kapitlet 2 § nämnda lag följande skyddsföreskrifter.

1. Ystads kloster (A) får inte rivas eller till sin exteriör byggas om eller på annat sätt förändras. Ingrepp får inte göras i byggnadernas stomme.
2. Ystads klostrets (A) planlösning får inte ändras. Ingrepp i eller ändring av ytskikt eller fast inredning får inte göras.
3. Kyrkans interiör får inte ändras.
4. Ystads kloster skall underhållas så att det inte förfaller. Vård och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Underhållet skall ske med material och metoder som är väl beprövade och anpassade till byggnadernas egenart.
5. Det område som på kartan (bil 2) avgränsats med streckad linje får inte, utan Länsstyrelsens tillstånd, ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras.

6. Skyddsområdet skall hållas i sådant skick att byggnadernas karaktär och utseende bevaras.

Länsstyrelsen lämnar råd i fråga om underhållet av husen.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § KML lämna tillstånd till att byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsföreskrifterna.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Ann-Cathrine Haglund jämte ledamöterna Bertil Bengtsson, Margit Gennser, Göran Holm, Per Olof Håkansson, Inger Jarl Beck, Benny Jönsson, Kjell-Arne Landgren, Britt-Marie Lindkvist, Rolf Nilson, Bernhard Persson, Mats Svanberg, Matz Svensson och Per Olof Ågren.

I den slutliga handläggningen deltog även 1:e länsassessor Christina Cinthio och länsantikvarie Carin Bunte, föredragande.

Detta beslut kan överklagas hos länsrätten, se bifogad anvisning.

Ann-Cathrine Haglund

Carin Bunte

Bilaga

- 1 Översiktskarta
- 2 Situationsplan med skyddsgränser
- 3 Utdrag ur gällande detaljplan
- 4 Plan över klostret
- 5 Axonometri över klostret
- 6 Hur man överklagar

LÄNSSTYRELSEN
Malmöhus län
Kulturmiljöenheten
040 - 14 61 80

BESLUT

5

1996-12-09

221-6613/90

Sändlista

Riksantikvarieämbetet X

Skånes Hembygdsförbund

Ystad kommun

Ystad Museer

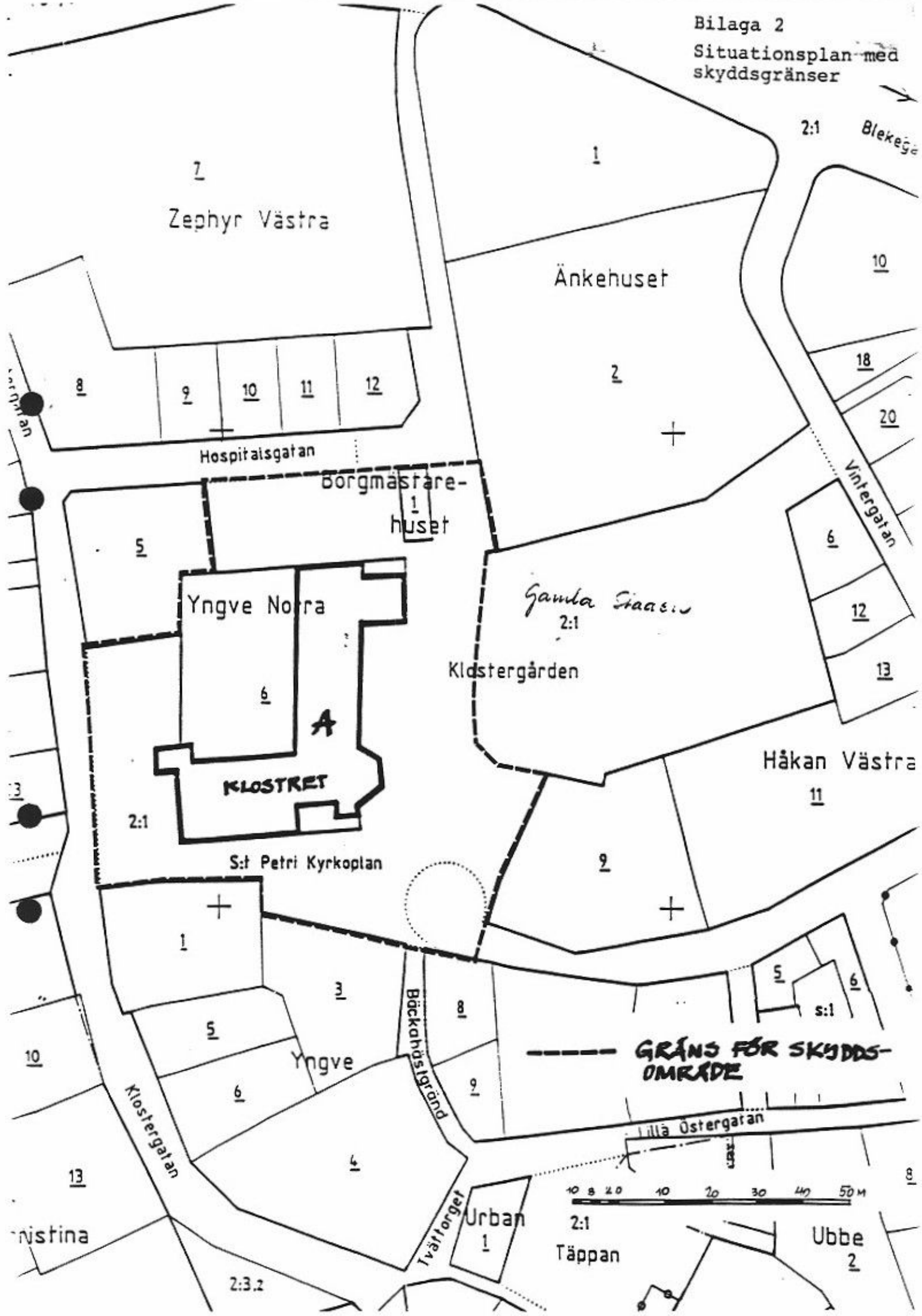
Fastighetsregistermyndighet (laga kraft)

Enheten för samhällsplanering

Rättsenheten

Kulturmiljö

Bilaga 2
Situationsplan med
skyddsgränser

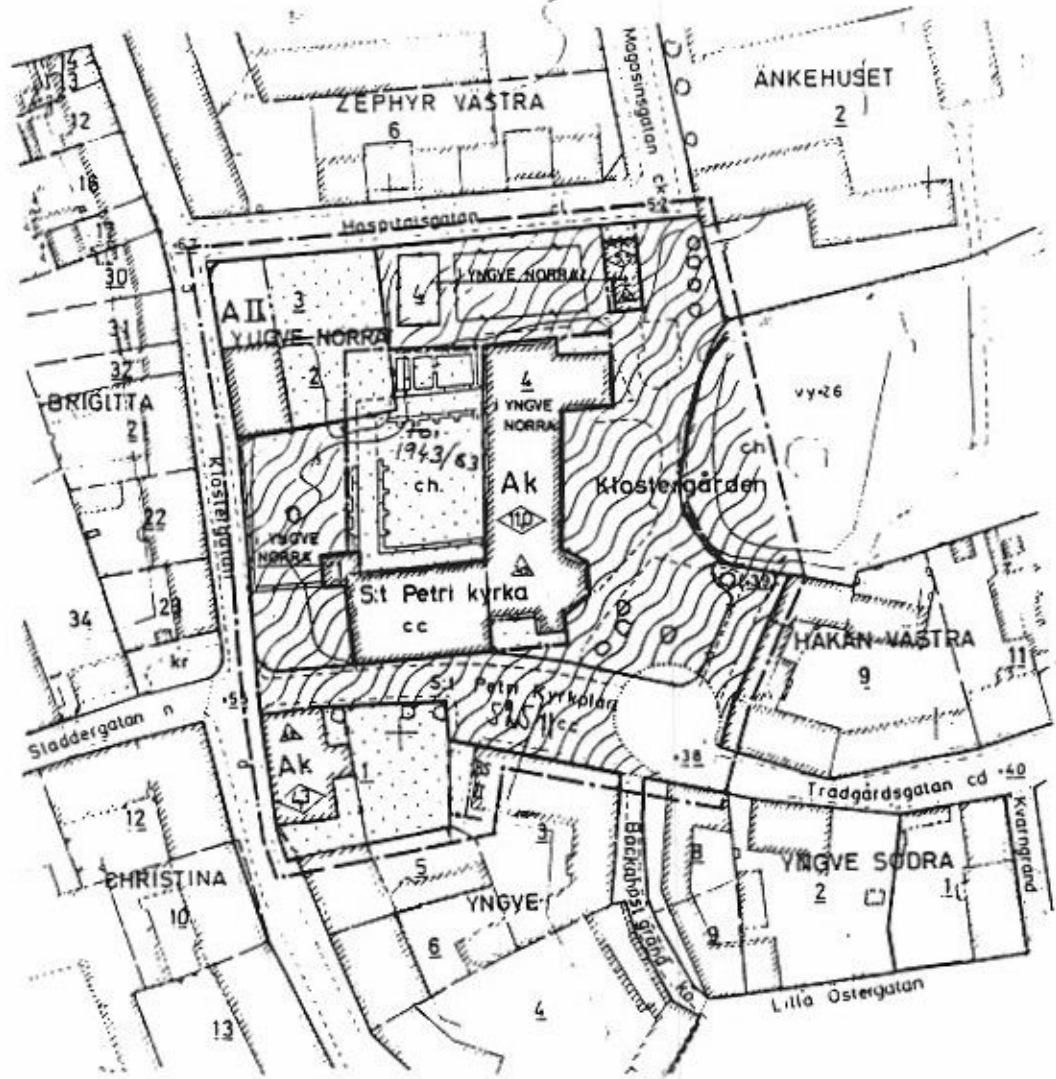

R

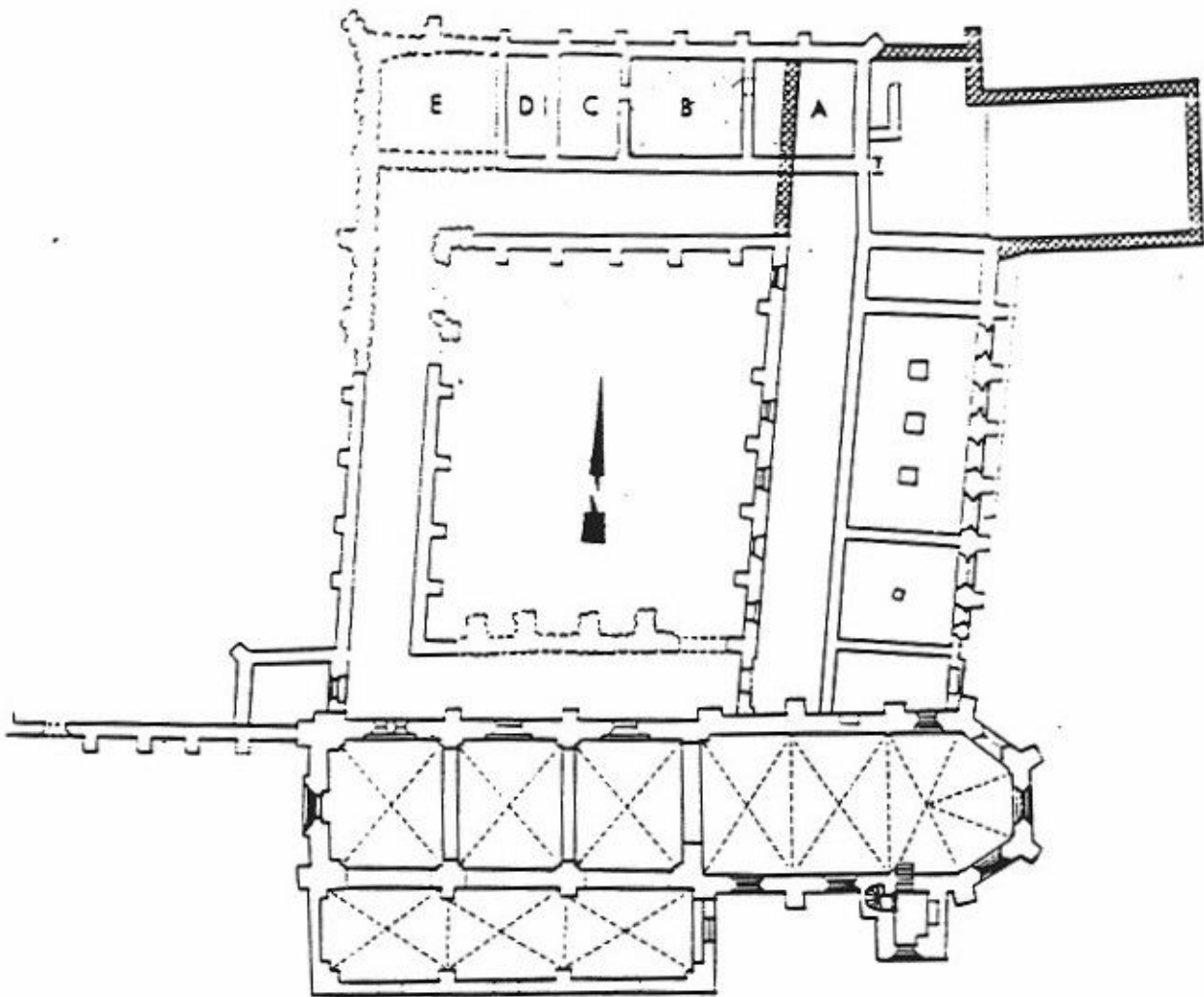
Anlagen vid stadsfullmäktiges i Ystad sammanträde den 20/8 1970

Eric Anderson
 ordf.

C09912A V-16600
 X-6144600

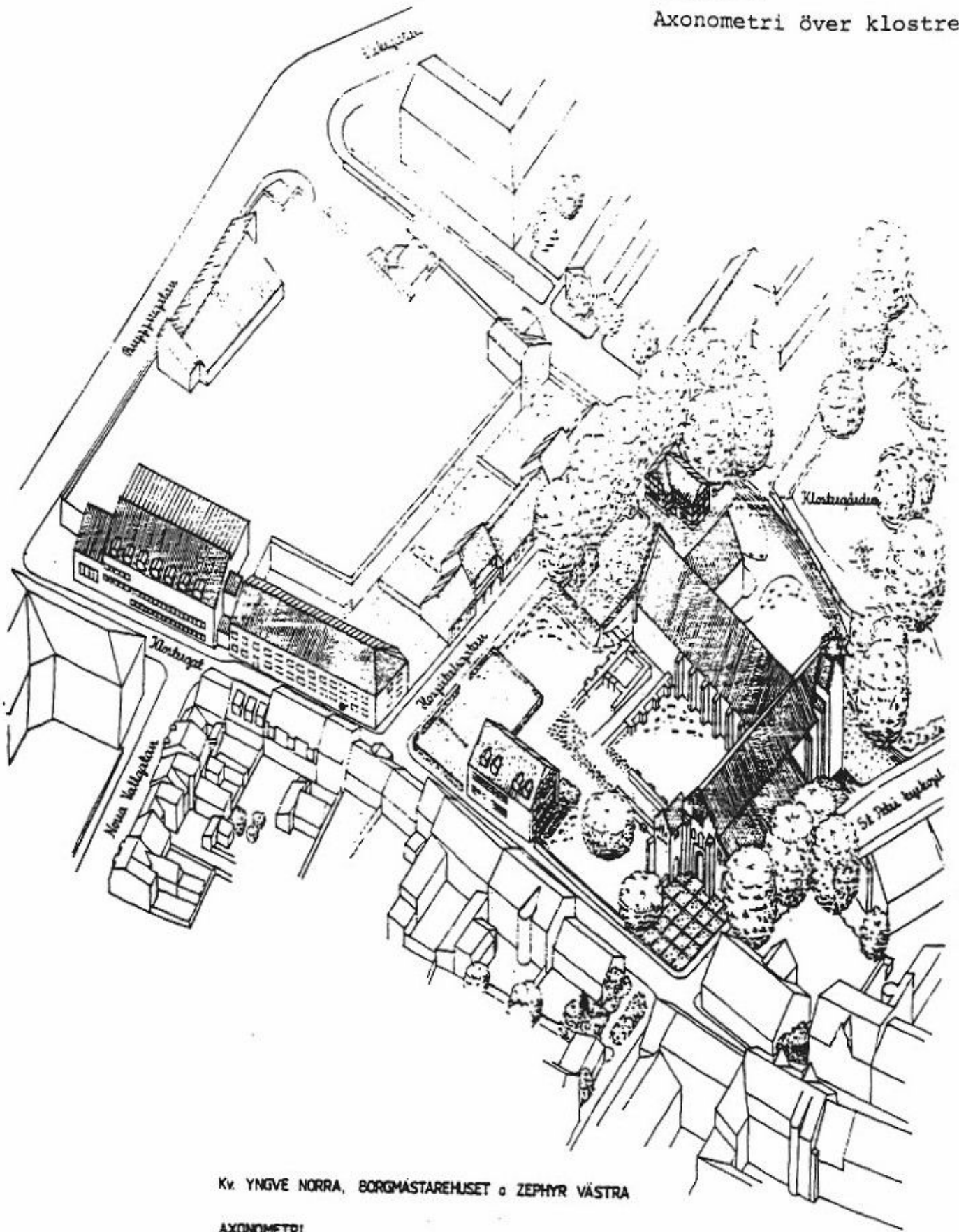
GRÄBRÖDRAKLOSTRET I YSTAD

Senare tillbyggnad

0 1 2 3 4 5 10 15 20 M

Plan över franciskankyrkan och klostret i Ystad. Ritad av Karin Andersson.

Kv. YNGVE NORRA, BORGMÄSTAREHUSET o ZEPHYR VÄSTRA

AXONOMETRI

